

УДК 343.13

DOI <https://doi.org/10.32837/chern.v0i2.80>**П. В. Цимбал**

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України,
завідувач кафедри кримінального процесу та криміналістики
Університету державної фіскальної служби України
orcid.org/0000-0002-7244-4669

В. Ф. Влад

аспірант кафедри кримінального процесу та криміналістики
Університету державної фіскальної служби України
orcid.org/0000-0002-7180-8096

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ В ПЕНІТЕНЦІАРНИХ УСТАНОВАХ ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ ВТЕЧІ З МІСЦЬ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ

Однією з важливих і найскладніших слідчих дій під час розслідування втечі з місць позбавлення волі, на нашу думку, є допит підозрюваного, обвинуваченого, ув'язненого, засудженого. Суть допиту полягає в тому, що слідчий, застосовуючи різноманітні тактичні прийоми, спонукає допитуваного дати свідчення про обставини, прямо або побічно пов'язані з розслідуваним злочином. Отримані відомості слідчий записує до протоколу, щоб у подальшому вони могли бути використані в якості доказів.

Загальні правила проведення допиту містяться в Кримінальному процесуальному кодексі України. Особливості допиту окремих учасників кримінального судочинства (свідка) з урахуванням специфіки процесуального положення допитуваного прописані у відповідних статтях Кримінального процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актах. Перед початком допиту слідчий повинен ідентифікувати особу, викликану на допит, ознайомившись із її паспортом або іншим документом, що посвідчує особу.

Якщо у слідчого є будь-які дані про нестійкість психіки допитуваної особи або про будь-які інші фізичні вади, її лякливність, сором'язливість, боязкість, то він може прийняти рішення про проведення допиту у звичній для допитуваного обстановці, наприклад за місцем його навчання або проживання. Під час розслідування втечі з місць позбавлення волі це може бути звичайна камера засудженого. Це полегшить встановлення з ним психологічного контакту та отримання повних свідчень.

З самого початку проведення допиту допитуваний повинен відчувати, що слідчий бачить у ньому рівноправну людину, ставиться до нього як до особистості, яка володіє правом на певну самостійність. Необхідно пам'ятати, що у допитуваних симпатії виникають з першої зустрічі, а разом з ними виникає і довіра або настороженість, активна протидія. Зустрівши щире увагу і інтерес до себе, особа відвертіше розповість про своє життя, свої позитивні якості, умови, що сприяли вчиненню злочину, про скоєний злочин і свою роль у ньому.

Важливе значення може мати час проведення слідчої дії. Так, за відсутності гострої необхідності не слід проводити допит у час, відведений для обіду або прогулянки. Крім того, слідчу дію за участю засудженого краще проводити не більше 45 хв, оскільки потім ув'язнений втомлюється, і його увага розсіюється.

Ключові слова: місце позбавлення волі, допит, показання, свідок, учасник кримінального провадження, заходи безпеки, права засуджених, спеціаліст, захисник.

Tsumbal P. V., Vlad V. F. PECULIARITIES OF CONDUCTING INTERROGATION IN PENITENTIARY INSTITUTIONS DURING THE INVESTIGATION OF ESCAPE FROM DETENTION FACILITIES

In our opinion, one of the most important and complex investigative actions is the interrogation of the suspect, the accused. The essence of the interrogation is that the investigator, using a variety of tactical techniques, prompts the interviewee to testify about circumstances directly or indirectly related to the crime under investigation. The investigator records the information received so that they can be used as evidence in the future.

The general rules for conducting interrogation are contained in the Criminal Procedure Code of Ukraine. The peculiarities of the interrogation of individual participants in criminal proceedings (witness), taking into account the specifics of the procedural position of the interviewee, are specifically stipulated in the relevant articles of the Criminal Procedure Code of Ukraine and other normative legal acts. Prior to the interrogation, the investigator must identify the person summoned for questioning, having read his or her passport, or other identification document.

If the investigator has any information about the instability of the interviewee's psyche, or any other physical defects, his fearfulness, shyness, timidity, he may decide to conduct the interrogation in the usual for the interviewed environment, for example, at his place education or residence, while investigating the escape from detention facilities, this may be a normal prisoner's cell. This will make it easier to establish psychological contact with him and to obtain complete, detailed testimony.

From the very beginning of the interrogation, the interrogator must feel that the interviewee sees him as an equal person, treat him as a person with the right to a certain independence. It should be remembered that the sympathies of the interviewees arise from the first meeting, and with them there is also confidence or alertness, active counteraction. Having met sincere attention and self-interest, the person will more openly tell about his life, his positive qualities, conditions that contributed to the commission of the crime, about the committed crime and, in particular, his role in it.

The time of the investigative action may be significant. Yes, in the absence of urgent need not be interviewed at the time set aside for lunch or a walk. In addition, it is better to carry out an investigative action with the convicted person for no more than 45 minutes, since then the prisoner becomes tired and his attention dissipates.

Key words: place of imprisonment, questioning, testimony, witness, participant in criminal proceedings, security measures, rights of convicts, specialist, defense lawyer.

Постановка проблеми. Нині втеча засуджених із місць позбавлення волі займає одне з перших місць серед пенітенціарних правопорушень як найбільш поширене і суспільно небезпечне діяння. Ми пропонуємо вчиняти дії, спрямовані на вдосконалення розслідування цього злочину, шляхом зменшення повноважень тюремної адміністрації під час проведення досудового розслідування злочинів, вчинених у виправних установах, для того, щоб адміністрація не чинила супротиву органам слідства, а також для збереження у таємниці відомостей і показань, які надходять від ув'язнених.

Головною метою дослідження є визначення напрямів і засобів забезпечення відповідності процесуальних, організаційних і тактичних основ допиту умовам і завданням боротьби зі злочинністю на сучасному етапі та розробка пропозицій щодо їх подальшого удосконалення; розробка механізму отримання вербальної інформації, можливостей її використання в процесі інформаційної взаємодії слідчого та інших учасників процесу при розслідуванні злочину, пов'язаного із втечею з місць позбавлення волі. Звертається особлива увага на необхідність дотримання прав засуджених під час проведення допиту у місцях позбавлення волі та гарантування їх власної безпеки.

Аналіз останніх публікацій. Дослідженням і класифікацією режимних заходів та проведенням слідчих (розшукових) дій у місцях позбавлення волі у своїх працях займалися як зарубіжні (А.Ф. Коні, І. Кертес, Д.П. Котов, М.П. Яблоков), так і вітчизняні вчені (А.В. Дудка, В.К. Весельський, О.М. Процюк, Р.В. Бараннік, О.Д. Нарійчук).

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на інформаційну значимість допиту, слідчі правоохоронних органів, які здійснюють допит свідків, підозрюваних підходять до проведення допиту не завжди відповідально, допускаючи різні помилки. У деяких випадках допит зводять лише до фіксації вільної розповіді, а етапу питання-відповідь не приділяють належної уваги; для усунення протиріч і неточностей не ставлять уточнюючих питань; не використовується весь обсяг інформації, отриманої під час проведення слідчих (розшукових) дій і негласних слідчих (розшукових) дій; не застосовується аудіо-, відеотехніка для фіксації показань, що негативно позначається на повноті інформації, здобутої під час допиту свідків, підозрюваних, обвинувачених, при вирішенні питання законності його проведення.

На якість допиту негативно впливає відсутність його планування. Певною мірою це поясню-

ється уявною однотипністю розслідуваних злочинів, простотою проведення слідчої (розшукової) дії. Такий підхід призводить до формальності розслідування, у зв'язку з чим багато деталей скоєного кримінального правопорушення можуть бути втраченими або недослідженими.

Говорячи про сутність допиту, слід зазначити, що він включає в себе дві сторони: гносеологічну (пізнавальну) та нормативну. Гносеологічна сторона допиту представлена такими прийомами пізнання, які використовує слідчий: спостереження, опитування, опис. Процес пізнання при допиті осіб у пенітенціарній системі безпосередньо пов'язаний із психічними явищами, які виявляються у свідка, підозрюваного, а також і у самого слідчого: психічні процеси (слухове сприйняття, мимовільне запам'ятовування, емоційне збудження, концентрація уваги); психічний стан (поганий настрій, неуважність при виникненні стресової ситуації); психічні властивості особи, тобто стійкі психічні утворення, які забезпечують рівень діяльності поведінки, типовий для певної людини.

Нормативно-правова сторона допиту виражена в дотриманні детальної регламентації правил та умов, які встановлені кримінальним процесуальним законодавством для проведення слідчих (розшукових) дій, у тому числі і при проведенні допиту.

Під час проведення допиту слід розмежовувати види допиту залежно від конкретних учасників кримінального провадження. Слід зазначити, що допит різних учасників кримінального провадження схожий між собою, але він має й індивідуальні особливості. Необхідність відокремлювати типи слідчої (розшукової) дії зумовлена тим, що залежно від учасників кримінального провадження, обставин, які підлягають встановленню при вчиненні злочину, залежать від обсягу підготовки до допиту, для цього застосовуються відповідні тактичні прийоми, методи.

Актуальність теми зумовлена тим, що в законодавстві та й на практиці за загальним правилом зазначені види допиту не розмежовуються, що може негативно позначитися як на процесі слідчої (розшукової) дії, так і на отриманні позитивних результатів.

Під час проведення допиту по кримінальному провадженню, передбаченому ст. 393 КК України, а саме втеча з місць позбавлення волі або з-під варти, слідчий або прокурор мають розділяти учасників кримінального провадження на дві групи: До першої належать особи, які мають і відстоюють власні інтереси; до другої групи – особи, які не мають власних інтересів.

До першої групи належать підозрюваний та обвинувачений. До другої – свідки. Серед осіб, які мають та відстоюють власні інтереси, підозрюваний та обвинувачений займають особливе процесуальне становище. Для захисту від обвинувачення та реалізації своїх законних інтересів вони наділені процесуальними правами, що передбачають гарантії їх забезпечення. З набуттям особою статусу підозрюваного або обвинуваченого законодавець пов'язує можливість отримання від них відомостей про злочин, у вчиненні якого ці особи підозрюються або обвинувачуються. Показання цих осіб має визначальне значення для встановлення обставин вчиненого злочину та істини у справі.

Оскільки допит є важливою частиною та складником досудового розслідування втечі з місць позбавлення волі, то необхідно звернути увагу на такі проблемні елементи проведення допиту у місцях позбавлення волі:

1. Надання підозрюваному, обвинуваченому можливості користуватися допомогою захисника.
2. Виключення фізичного (психологічного) впливу, не примушувати особу до дачі показань.
3. Забезпечення права не свідчити проти себе та близьких родичів, членів сім'ї.
4. Надання допомоги спеціаліста під час допиту осіб із фізичними вадами, вадами слуху чи зору, а також залучення необхідних спеціалістів під час допиту неповнолітніх осіб у місцях позбавлення волі.
5. Забезпечення безпеки особам, які беруть участь у розслідуванні втечі з місць позбавлення волі.

Надання можливості підозрюваному, обвинуваченому користуватися допомогою захисника полягає у можливості надавати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України.

Право особи на захист у кримінальному судочинстві є одним із найважливіших інститутів, які забезпечують дотримання прав і свобод людини [10, с. 146]. Право підозрюваного, обвинуваченого на захист закріплено у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод про права на справедливий суд.

Кожен обвинувачений має право використувати ефективну юридичну допомогу захисника, вибраного на власний розсуд, або за браком достатніх коштів для оплати юридичної допомоги захисника – одержувати таку допомогу безоплатно, коли цього вимагають інтереси правосуддя. Проте під час розслідування втечі з місць позбавлення волі захиснику можуть створюватися певні перешкоди як слідчим, так і службовцями

виправної установи через режимність тюремної установи та особливий пропускний порядок проходження на її територію.

Важливе значення має виключення будь-якого фізичного чи психологічного впливу щодо примушування особи до дачі показань при її допиті з метою отримати потрібні для особи, яка проводить допит, показання (фактичні дані, на підставі яких у визначеному законом порядку орган дізнання, слідчий, суд встановлюють наявність або відсутність суспільно небезпечного діяння, винність особи, яка вчинила це діяння, та інші обставини, що мають значення для правильного вирішення справи) [4, с. 45].

У місцях позбавлення волі учасникам кримінального провадження час від часу доводиться зустрічатися з цією проблемою, метою якою є залякування учасників кримінального провадження для отримання необхідних доказів під час досудового розслідування втечі з місць позбавлення волі. Видами примушування до дачі показань є фізичне, психічне або комбіноване психічне та фізичне. Причинами існування такої ситуації можуть бути соціальні, економічні, політичні, правові; причинами, пов'язаними з проведенням досудового розслідування – корисливі мотиви, особисті інтереси, психічні властивості слідчого.

Вагомими причинами, що впливають на вчинення злочину у вигляді примушування до дачі показань під час розслідування втечі з місць позбавлення волі, є підвищення кількості розкриття злочинів; агресивний характер працівників органів досудового розслідування та адміністрації виправної установи; виконання наказу керівництва органу досудового розслідування, адміністрації виправної установи; безкарність дій працівників правоохоронних органів; низький професійний і культурний рівні. Наслідком примушування до дачі показань є підвищення недовіри до правоохоронних органів; небажання співпрацювати; надання завідомо неправдивої інформації.

Для більш якісної співпраці підозрюваного та обвинуваченого зі слідством О.Д. Нарійчук пропонує низку стимулюючих заходів, наприклад, застосування інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності, враховуючи її дієкаяття (насамперед шляхом викриття організаторів та активних виконавців злочину). Для застосування цього інституту необхідно враховувати такі умови: особа не повинна бути організатором злочину; дія / бездіяльність особи не спричинили тяжких наслідків; особа розкалася у вчиненні злочину та надає правдиві показання; ці показання допомогли викрити інших осіб, які брали участь у вчиненні цього злочину [8, с. 10].

Забезпечення права не свідчити проти себе, близьких родичів і членів своєї сім'ї закріплене нормою закону, а саме ст. 66 КПК України прого-

лошує, що свідок має право відмовитися давати показання проти себе, близьких родичів і членів своєї сім'ї, що можуть бути підставою для підозри, обвинувачення у вчиненні ним, близькими родичами або членами його сім'ї кримінального правопорушення, а також показання щодо відомостей, які згідно з нормами цієї статті не підлягають розголошенню [5].

Підозрюваний відповідно до ст. 42 КПК України має право не говорити нічого з приводу підозри проти нього, обвинувачення або у будь-який момент відмовитися відповідати на запитання [5]. Відповідно до ст. 3 КПК України близькими родичами та членами сім'ї визнаються чоловік, дружина, батько, мати, вітчим, мачуха, син, дочка, пасинок, падчерка, рідний брат, рідна сестра, дід, баба, прадід, прабаба, внук, внучка, правнук, правнучка, усиновлювач чи усиновлений, опікун чи піклувальник, особа, яка перебуває під опікою або піклуванням, а також особи, які спільно проживають, пов'язані спільним побутом і мають взаємні права та обов'язки, у тому числі особи, які спільно проживають, але не перебувають у шлюбі [5].

Характерними особливостями права особи на свободу від самовикриття є:

1) обов'язок доведення винуватості особи покладається на державні органи;

2) принцип з'ясування об'єктивної істини вимагає від органів досудового розслідування ставитися неупереджено до факту використання досліджуваного права особи і вивчати всі обставини справи всебічно, повно та об'єктивно [1, с. 13].

Надання допомоги спеціаліста під час допиту осіб із фізичними вадами, вадами слуху чи зору, а також залучення необхідних спеціалістів під час допиту неповнолітніх осіб у місцях позбавлення волі, неповнолітніх та осіб з обмеженими можливостями має низку особливостей, що суттєво ускладнюють роботу органів досудового розслідування та проведення окремих слідчих (розшукових) дій.

У науковій літературі існує поняття та перелік фізичних і психічних вад людини. Фізичними вадами є не тільки дефекти та каліцтва, але й наявність у підозрюваного, обвинуваченого гострого або хронічного важкого захворювання, через яке він не може правильно сприймати та оцінювати хід та результати слідчих (розшукових) дій. Це онкологічні захворювання, СНІД, неврологічні захворювання, черепно-мозкові травми, запальні захворювання нервової системи. Психічні вади насамперед можуть бути зумовлені будь-якими психічними захворюваннями. До них відносять аномалії психічного розвитку, викликані вродженими дефектами центральної нервової системи, органічними ураженнями мозку або їх залишковими явищами [3, с. 6].

А.В. Дудка у своїх працях надає низку цінних рекомендацій під час проведення слідчих (розшу-

кових) дій за участю осіб із фізичними або психічними вадами, а саме недопустимість тиску на таких осіб; не приховування інформації від таких осіб, ознайомлення з якою є їх законним правом; недопустимість використання тактичних прийомів, що можуть мати серйозні негативні наслідки для учасників кримінального процесу; отримана інформація від таких осіб не повинна використовуватися як доказ, поки не буде підтверджена іншими доказами [3, с. 7].

Слідчі повинні якнайширше використовувати рекомендації спеціалістів, що надзвичайно важливо для прогнозування вірогідної поведінки осіб з вадами психіки. Практична допомога спеціаліста, безпосередня їх участь при допиті дозволить слідчому правильно та своєчасно застосувати необхідний тактичний прийом як з метою встановлення психологічного контакту, так і при вирішенні конфлікту для стабілізації ситуації.

Під час проведення слідчих (розшукових) дій бажано використовувати тактичні прийоми, спрямовані на надання допомоги особі з фізичними або психічними вадами з метою отримання достовірної інформації. Не рекомендується піддавати таких осіб тривалому допиту, необхідно своєчасно надавати їм час для відпочинку [3, с. 9].

Досліджуючи учасників процесу, які мають право бути присутніми під час допиту неповнолітніх підозрюваних, О.М. Процюк зазначає, що, на відміну від законного представника, який може відстоювати у провадженні позицію, що відрізняється від позиції неповнолітнього підозрюваного, захисник керується лише інтересами підзахисного. Законний представник здійснює лише представництво інтересів неповнолітнього, а завданням захисника є не лише захист прав та інтересів неповнолітнього допитуваного, а й за допомогою засобів захисту можливість спростування підозри, виявлення обставин, що пом'якшують покарання та виключають кримінальну відповідальність неповнолітнього.

Педагог під час кримінального провадження є спеціалістом, який надає допомогу слідчому у проведенні допиту з урахуванням вікових особливостей неповнолітніх, умов їхнього виховання та особливостей психічного розвитку. У разі запрошення до участі у допиті психолога, як і під час залучення педагога, слід враховувати його незацікавленість у результатах провадження [9, с. 10].

Говорячи про забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у розслідуванні втечі з місць позбавлення волі, слід зазначити, що деякі учасники кримінального провадження не бажають надавати жодної допомоги правоохоронним органам. Нині доводиться більше зіштовхуватися з тим, що не тільки свідки, а часто й потерпілі не бажають повідомляти відомі їм дані про злочин. У такому випадку переважає «небажання зв'язуватися

з правоохоронними органами» і зацікавленість (у тому числі і підкуп), а головне страх (як реальний, так і потенційний). Тому особливого значення набувають питання забезпечення безпеки осіб, які можуть сприяти викриттю злочинців, тобто їх захист від погроз і замахів, щоб вони надали допомогу слідству [6, с. 13].

Ця проблема особливо актуальна для розслідування пенітенціарних злочинів, де існує реальна небезпека для життя та здоров'я свідків і потерпілих. Як зазначає В.К. Весельський, загалом категорії осіб, які потребують захисту у сфері кримінального судочинства, поділяються на дві групи. До першої належать працівники правоохоронних органів (оперативні працівники, дізнавачі, слідчі, судді); до другої групи – потерпілі, свідки, підозрювані, обвинувачувані та особи, які можуть сприяти викриттю злочинної діяльності [2, ст. 81].

Для забезпечення безпеки підозрюваних, обвинувачених і засуджених, які знаходяться в місцях позбавлення або обмеження волі, ми пропонуємо запровадити електронну систему подання та отримання показань від цих осіб. Такі показання підозрювані, обвинувачені та засуджені зможуть подавати до Державної пенітенціарної служби, Національної поліції, прокуратури та інших відповідних органів шляхом направлення на сайт правоохоронного органу заповненого на встановленому зразком бланку при наявності у кожного засудженого електронного цифрового підпису, що дасть змогу слідчим ідентифікувати інформатора або заявника.

На комп'ютерах ув'язнені набиратимуть такі показання про відомі їм обставини вчиненого злочину у межах пенітенціарної установи або заяви про вчинення злочину. Має бути встановлена система захисту для збереження в таємниці інформації про те, коли і який сайт відвідав ув'язнений. Таким чином, нам вдасться зберегти анонімність для адміністрації тюремної установи та ув'язнених, що дозволить зберегти засудженим життя та здоров'я, дасть їм змогу почуватися у безпеці. Ця пропозиція є абсолютно законною, оскільки наказом Міністерства юстиції від 19.10.2017 за № 3233/5 передбачено, що доступ до інтернету засудженим надається виключно у приміщенні інтернет-класу, надання його в інший спосіб, у тому числі у жилих приміщеннях і камерах забороняється [7].

Метою такої пропозиції є покращення співпраці засуджених, які відбувають своє покарання у місцях позбавлення волі, з органами досудового розслідування. Нині така співпраця не є можливою через вчинення тиску на засуджених пенітенціарною адміністрацією, а також через існування загрози життю та здоров'ю з боку інших засуджених.

Для введення в дію цієї пропозиції необхідно:

1. Забезпечити навчання засуджених по володінню навичками користування комп'ютерною технікою з виходом до мережі Інтернет.

2. Створити спеціальні електронні сайти в мережі Інтернет, доступ до яких матимуть органи досудового розслідування, адвокати та працівники Міністерства юстиції, що дозволить більш широко стежити за умовами життя засуджених, а також оперативно реагувати на повідомлення про правопорушення у виправних колоніях, які часто покриваються тюремною адміністрацією.

3. Кожному засудженому надається спеціальний ключ у вигляді флеш-карти, CD-диску або дискети з наявним спеціальним кодом, який використовується для системи Електронного цифрового підпису (ЕЦП), або системи, принцип дії якої схожий із механізмом роботи електронного ключа, що надається слідчим і прокурорам для того, щоб увійти до Єдиного реєстру досудового розслідування. Це дозволить заявнику під час подачі заяви про вчинення злочину в місцях позбавлення волі не підписувати документ, який він направлятиме електронним шляхом. Ідентифікація заявника буде можлива лише для органів, у яких буде система розшифрування такого ключа. Саме тому така заява потерпілого або показання свідка залишаться невідомими для адміністрації виправної установи та інших засуджених.

4. Необхідно спеціально обладнати комп'ютерні класи системами відеоспостереження для недопущення перешкоджання ув'язненим подавати заяви про вчинення злочину або показання свідками.

5. Розробка та створення бланку заяви про вчинення злочину, а також бланку, на якому свідки зможуть викласти у письмовій формі показання, які вони хотіли б повідомити органам досудового розслідування, прокурору, Міністерству юстиції або адвокатурі.

6. Для осіб, які є інформаторами або заявниками, мають бути передбачені певні преференції. Ми пропонуємо у зв'язку з наданою засудженими допомогою слідству під час розслідування пенітенціарних правопорушень і злочинів, а саме:

1) перегляд їх справи та зменшення строку перебування у місцях позбавлення волі у зв'язку з їх виправленням і вибором правильного шляху життя;

2) покращення умов перебування таких інформаторів у місцях позбавлення волі;

3) застосування до таких осіб програми із захисту свідків.

Висновки. Отже, проведення допиту в місцях позбавлення волі має низку особливостей. Саме тому під час допиту ув'язнених, підозрюваних, засуджених, які відбувають покарання, слід враховувати:

1) необхідність надання підозрюваному, обвинуваченому, свідку можливості користуватися допомогою захисника, оскільки через режимність виправної установи це є проблемою;

2) недопущення примушування до дачі показань як тюремною адміністрацією, так і ув'язненими;

3) забезпечення права не свідчити проти себе та близьких родичів, членів сім'ї;

4) надання допомоги спеціаліста під час допиту осіб із фізичними вадами, вадами слуху чи зору, а також залучення необхідних спеціалістів під час допиту неповнолітніх осіб у місцях позбавлення волі;

5) забезпечення безпеки особам, які беруть участь у розслідуванні втечі з місць позбавлення волі;

6) створення в мережі Інтернет спеціального сайту, де б ув'язнені змогли подавати заяви про вчинений злочин або у письмовій формі викласти інформацію про відомі їм обставини вчинення злочину у пенітенціарній установі;

7) організація навчання по роботі з комп'ютерною технікою із виходом до мережі Інтернет.

Література

1. Бараннік Р.В. Право особи на свободу від самовикриття, викриття членів її сім'ї чи близьких родичів у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2013. 18 с.

2. Весельський В.К. Сучасні проблеми допиту (процесуальні, організаційні і тактичні аспекти). Дис. ... канд. юрид. наук. К., 1999. 126 с.

3. Дудка А.В. Особливості проведення слідчих дій за участю осіб із фізичними або психічними вадами : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2009. 16 с.

4. Кончаковська В.В. Примушування давати показання: кримінально-правові та кримінологічні аспекти. Дис. ... канд. юрид. наук. К., 2010. 244 с.

5. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, Ст. 88.

6. Минеева Г.П. Уголовно-правовая охрана свидетеля и потерпевшего. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. М., 1993. 19 с.

7. Наказ Міністерства юстиції від 19.10.2017 № 3233/5 «Про затвердження Порядку організації надання засудженим доступу до глобальної мережі Інтернет». *Офіційний вісник України* від 03.11.2017 № 86, с. 613, ст. 2642, код акта 87826/2017.

8. Нарійчук О.Д. Показання обвинуваченого як джерело доказів у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2012. 19 с.

9. Процюк О.М. Кримінальна процесуальна регламентація й тактика допиту неповнолітнього підозрюваного : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. К., 2017. 20 с.

10. Цимбал П.В., Барабаш Т.М. Проблеми забезпечення підозрюваному, обвинуваченому та підсудному права на захист. *Науковий вісник : збірник наукових праць УФЕІ*. Ірпінь, 1999, № 3(6). С. 146–148.